

Titel: BREV TIL: Paul Diderichsen FRA: Louis Leonor Hammerich (1949-01-11)

Citation: "BREV TIL: Paul Diderichsen FRA: Louis Leonor Hammerich (1949-01-11)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_002-shoot-workidUtil636_0000_002_Diderichsen-Hammerich_0050/facsimile.pdf (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Kære Dr. Diderichsen,

De skriver i Deres udmærkede grammatik s. 126 om dannelsen af modus, at imperativen er 'den "grundform", hvoraf de andre ... dannes ved tilføjelse af -g i optativ, -er i indikativ.'

Betyder 'dannes' her noget mere end "ken pædagogisk forsvarligt rubriceres"?

Noget historisk ligger der selvfølgelig ikke i udtrykket, og åbenbart heller ikke noget logisk, da imperativ efter Deres definition har den mest 'udprægede' (altså akcidentelle) betydning.

Kan man ikke i og for sig lige så godt (som tidligere sket) gå ud fra infinitiven (eller om De vil: optativen; se dog nedenfor!) på -e og sige, at imperativ 'dannes' ved at borttage -e, indikativ ved at tilføje -r? Eller, for min skyld, fra indikativen på -er og sige, at infinitiv 'dannes' ved at borttage -r, imperativ ved at borttage -er? Alle tre formuleringer synes at have samme grad af nøjagtighed: der borttages både fra verber uden -e i infinitiv, fra præteritopræsenter, fra være og have m.m., samt fra den næsten (komi) undtagelsesløse regel om stød i imperativer med stødbasis (at sige, at bade og bader er dannet af ba'd i ved at tilføje henh. -e og -er, give og gi'vær er dannet af gi'vi ved at tilføje henh. -e og -er, er en lidet nøjagtig beskrivelse).

Naturligvis har De ret i at afvise sammenfatningen af infinitiv og optativ til een form, og De giver et væsentligt argument. Men det kan tilføjes, at påstanden om, at infinitiv og optativ altid skulle falde sammen, ikke engang synes at være rigtig. Thi for det første findes der nok infinitiv, men ikke optativ ved de verber, der fra gammel tid og af indholdsramssige grunde mangler imperativ: kan, skal, må, tør, vil. (medens optativ findes, hvor imperativ mangler af lyd-

lige grunde, som i hæmre, angre, andre). Og for det andet kunne man spørge, om der ikke dog er eet tilfælde, hvor et verbum har en optativ, der er forskellig fra infinitiven, nemlig verbet gide: man må dog vist i nuværende Dansk regne det snærende gid for at høre til dette verbum, idet denne form (uden stød) da må være ~~identisk~~ en fra infinitiven forskellig optativ: gid du dog ville tage dig sammen!, mens gid' (med stød) er imperativ: gid' nu dog noget! var ikke så sløv!; gid betyder 'man måtte snæ (af)', men gid' betyder 'du skal snæ (af)'.

I svrigt kan jeg ikke se, at forholdet mellem imperativ ('appel' til den tiltalte) og optativ ('appel', der ikke specielt er rettet til den tiltalte), er den mindste smule anderledes i Dansk end i andre sprog, som ikke har ~~identisk~~ lydligt sammenfald af infinitiv og optativ. Dette synes lige så irrelevant som sammenfaldet i engelske nominale substantiver af mærket for genetiv og for plural (-[z]), hvilket dog ikke har ført nogen til at sæge den nominale genetiv og plural i Engelsk slået sammen til een kategori af betagende hsjere enhed - mig bekendt, må jeg tilføje, thi jeg behersker ikke den strukturalistiske litteratur og kommer aldrig til det.

I Dansk som i flere andre sprog ville jeg regne indikativ- imperativ-optativ for de finite former (-nødvendigvis prædikat-), af hvilke imperativ og optativ (med den antydede forskel) udtrykker 'appel', indikativ ikke; at tale om en mellemstilling for optativ synes mig skævt. De infinite former (-ikke nødvendigvis prædikat-) er i Dansk (og flere sprog) infinitiv og de to participier (hvilke tre da atter naturligvis må defineres ved indbyrdes oppositioner).

Ved Deres anførselstegn om "grundform" antyder De vel, at De regner begrebet for videnskabeligt tvivlsomt i denne forbindelse. Jeg er enig, men ville spørge, om det ikke måske også er pædagogisk tvivlsomt.

Lad dette så samtidig være overbringer af de bedste ønsker for Dem i dette dog vel for Dem særlig betydningsfulde år

fra Deres hengivne plagsånd

L. Hjelmslev